

Ето какво пише днес патриотичната Агенция “Фокус” за някаква си годишнина от “освобождането” на Солун:

В Солун започват тридневни празнични прояви

Солун. Днес в Солун започват тридневни празнични прояви по повод деня на закрилника на града Свети Димитър, 94-годишнината от освобождането на града и историческия за Гърция ден “Охи” (28 октомври), свързан с победата над италианския фашизъм, предаде гръцката агенция АНА-МПА. На празненствата ще присъстват представители на политическата и държавната власт. Днес на тържествена литургия в църквата “Св. Димитър” ще присъстват президентът Каролос Папуляс и премиерът Костас Караманлис, а в събота в Солун ще пристигне лидерът на гръцката социалистическа партия ПАСОК Георгиос Папандреу.

Папуляс, който ще остане в Солун до събота, е съпроводен от министъра на отбраната Евангелос Меймаракис. Кулминация на празничните прояви ще бъде на 28 октомври, когато по булевард Александър Велики в Солун ще премине голям военен парад.

Това ми дава повод да цитирам от една от най-интересните книги с лични спомени, които познавам - “Епоха, земя и хора” на Димитърмиладиновата щерка Царевна Миладинова - Алексиева. Биографията ѝ е забележителна, приносът ѝ за културното просвещение и на Македония, и на България неоценим:

1912 ГОДИНА В СОЛУН

Тежка влажна есен падна над големия град. Ситен студен дъжд ръми, ето цели дни. Необичайно. През другите есени сме имали прекрасно слънчево небе тука, край лазурния бряг на тоя благословен от бога юг. А сега небето е тъмно, готово да изсипе върху главите ни цялата си тежка оловена маса.

Тъй започна, тъй изглежда ще завърши новата война - все с дъжд и влаги. Така в напрегнато очакване за народно освобождение се стегнаха сърцата и душите на всички българи в този голям крайморски град. Така всеки, рано и вечер, запитваше где са

нашите. Кога ще влязат в града? Преминали ли са вече поленинските (дойранските) и на Круша планина височините? Крачат ли бързо към бреговете на южното море, както в началото.

Спотаени, ние си шушнехме тихо и плахо един на други. Очаквахме да стане нещо. Очаквахме да зърнем на бреговете на Бялото море твърдия като гранита на Пирин наш войник. И все пак не можехме да се избавим от мисълта за тежки дни, настъпили за народа ни.

Боже господи, все войни ли ще водим ние!

Още са пред очите ми дните на снежните бури и бурите на Руско-турската война, които лежах на плещите на българския народ през седемдесет и седмата – седемдесет и осмата година. Тогава ние, народните учители, събирахме наоколо си девиците, майките и децата. Учехме ги да бъдат търпеливи, да имат упование в бога. Утешавахме ги. Насърчавахме ги. И ние, и те мислехме за утрешния ден, за възторзите на целия български народ, които не закъсняха да дойдат за България, за българската държава, за лелеяната мечта на толкова поколения, преживели тежко вековно робство.

...

Тръпки ни побиваха за мъките и очакванията на нашия народ тука, в този прекрасен крайморски град, дал гостоприемството си на хиляди и хиляди добри и крепки българи.

Вярата ни и сега е безгранична. Любовта ни и сега няма край – вярата ни и любовта ни към храбрия воин, който трябваше да надмине бащите и дедите от Шипка и Плевен.

Студените дъждовни дни продължиха да се низят един след други – все така монотонни. Само далечният пукот на пушките и грохотът на оръдията нарушаваха покоя на тия смесени от радост и тъга дни.

Мъката от неизвестностите на утрешния ден бе голяма. Голяма бе мъката и от непрекъснатите вражди, които се сипеха върху ни дотогава от чуждоверски и чуждонародни зависти.

А имаше защо да ни завиждат. С трудолюбието си, с постоянството си българите бяха придобили в големия беломорски град първо място сред другите просветени общества. Училищата, гимназиите, общината, културните ни институти, многото български квартали в града цъфтяха.

Нашият народ бе телесно и духовно здрав. Господ бе сред него. Църквите бяха винаги пълни. Хората бяха внимателни, човечни и милостиви помежду си. Имаха високо чувство на отговорност за думите си, за делата си.

През крайните дни, преди да влезе нашата войска в града, мъката се увеличи, не намаля. Съюзниците бяха пред града – някъде към полето от запад. Те бързаха да влязат първи. Да изместят нашата войска. И влязоха първи, преди нашите да се окопитят.

Потресени, сърцата ни се свиха от болка.

Така настъпи последната вечер. Дъждът продължаваше да преваля на милиони малки пращинки. Като че ли без начало и без край. Никой няма покой. Всички броим часовете, минутите. И изеднъж светна пред очите ни. Електрически някакъв ток обхвана всички. Като гръм из тъмното черно небе се разнася вестта – нашите[1] идват!

Урааа!

Сълзите бликат обилно. Гласът е задавен. Ураган от чувства някакви задушават гърдите. Думите като тежки камъни залитат в гърлото. Неми стоят двадесет хиляди[2] добри български граждани от беломорския трад пред настъпващата велика радост... Сливат се сърцата на брата-войник и на брата-роб!

В слух и взор се превръща целият град през тази тъмна като рог нощ.

Чудно. Тактът на барабаните е същият, едновременният такт на барабаните от Шумен, от другите войни с турците. Същи бяха и звуците на бойните тръби. Те процепваха нощната тишина и пробуждаха всичко живо в града.

Като че ли отново се нижеха вековете на българското минало.

Било ли е същото през Калояновите нощи – пред крепостните стени на Солун, преди седемстотин години? Най-сетне славните рилци[3] са при нас! Преминали толкова премеждия и опасности, те са в града на всебългарските и всеславянски просветители Кирила и Методия. Мокри до кости, рилци маршируват бодри и горди!

А нощните им лагери сред големите дворове на гимназията издават безкрайна мистична прелест - основата на нашия живот. Прелест – мила и свидна, буйна и тиха. Някакъв потаен свят на миналото се издига от полусветлите и полутъмните фигури на насядалите около огъня наши войници, дошли ни на гости от Осогово[4], от Велбужд и от Рила.

Това не бе действителност. Това бе балада на българската военна слава, балада на тази паметна беззвездна нощ край Бялото море.

Ах, тия насядали купчини от български войници, с техния изпечен от ветровете вид, с брадясалите им лица. Тези пожълтели бели ризи на гърбовете им, седмици цели непригледани и непрани от благословената ръка на българската майка! Тези кални ботуши! Тези изпокъсани и мокри шинели!

Ние не знаем четката на кой художник би най-добре предала жълто-червените и синьо-червените пламъчета на разжарената клада, отражаващи се в живите и бодри очи на войниците, играещи с лицата им, с дрехите им, с движенията им. Тази обгорена нощ, нощ с толкова много светли видения, с толкова тъмни, неуловими багри, нощ, прилична на някаква магическа пещ, из която изскачаха и прелитаха многоцветни чудновати пеперуди, спиращи ту на косматите гърди на нашия “чичо”, ту на стоманените части на пирамидите, образувани от пушките, ту на крепко сложените рамене на тези мъжаги из Балкана, преминали толкова друмиша и урви, за да стигнат до нас! А копнежът на сърцата им към родната стряха? Той се четеше във всяка тяхна дума.

Това бяха часове и дни на висок народен подем, на повдигнат дух, на голямо народно щастие. Всеки се надпреварваше да облекчи участта на войника-брат. Всеки бързаше да го нахрани и напои. Всеки се надпреварваше да вземе у дома си двама, петима, десетмина братя. Народ, достоен за достойна родна войска; народ с душа, изтъкана от

любов и копнежи по родна земя, с поток от здрави чувства.

От кои ли врати на крепостните стени влязоха в града осоговци и рилци? Повтори ли се пред крепостните стени и сега церемонията със забития меч на Калояна отпреди седем века? Кой предаде града? Кой отвори широкия друм за победоносния марш на полковете?

Ликуват всички. Примесват се съюзните войски. Крепнат упованията за бъдещето на българите, на българския народ. Никой и не мисли за злата орисница. Кой смее да дебне стъпките ни!

Училищата, някои казарми и болници, многото частни домове са пълни с наши войници. В града се установи редовна българска поща. Уреди се българска власт за българските квартали. Трибагреното българско знаме гордо се развява по най-високите сгради. Вековни стари църкви се пълнят с наши войници и граждани богомолци.

Но едва-що бурята на тежката война затихна, ето ти нова буря. Нова страшна буря се разрази над главите на гражданите от тоя град.

Не е лека човешката и народната съдба.

Скоро разбрахме, че не ще ни оставят свободно да живеем и да се развиваме. Вчерашните паради и тържества пред солунската "Св. София" се превърнаха днес в огнища на пушечен и картечен огън. Невинна българска кръв отново заблика. Затвориха се сърцата на гражданството пак.

Какво стана сетне?

Каквото и да стана, българският дух не биде убит! В скрижалите на родната история този български дух отново записа, че над всичко българинът знае да обича

българското име и българската земя.

Отново загърмяха оръдията. Този път – в центъра на самия град.

Току пред самата наша къща бе поставено най-заядливото от тях. Всяка минута то страшно бумтеше и стреляше към българската община, в която се бяха залостили шепа наши юнаци.

По-малките ми деца бяха с нас. Те се гушеха в пазвите ни, също както децата на Шумен се гушеха преди толкова десетки години от паметното хилядо осемстотин седемдесет и осмо лето.

Този път бе още по-страхотно. Нападнаха и училищата, Бедните деца от училищата, каква храброст, каква обич към българското име и българския род показаха те!

И най-сетне бурята спря. Нови тъжни страници записа историята за нашия народ. Ние всички бяхме разпръснати като пилци. Нерадостни дни отново се заредиха. Мен лично и моите близки отнесе един голям презморски параход. Отнесе ни на изток към Цариград, сетне на север към Бургас, и най-сетне към София, към обетованата братска земя, която бях познала и дълбоко обикнала от годините преди Освобождението.

“Сбогом, прощавай, бащин край,
Води те скриват веч...”

Сбогом, отново изгубен роден край на благословения юг.

Такава е била нашата съдба. Тъй е отредил всевишният! Неговото дело е велико! Той няма да остави нашия народ!

Сега отиваме на север. Както толкова пъти са се прибирали нашите прадеди от морето към своите планини, така сега и ние се прибирахме в братска земя.

Отново там ще ни погали свежият лъх на Балкана. Отново оттам ще долавяме далечния крайморски чар и ще копнеем по него!

А сега – сега трябва да се работи. Да се работи в полето на духовната всебългарска съкровищница.

Ние можем и тук да бъдем силни, и даже още по-силни. За няколко десетки години ние много направихме. Но то не стига. То съвсем не стига. Нова вяра в собствените ни сили, в силите на родната ни обич трябва да събуди сърцата ни и умовете ни към нова работа.

1. Българските войски влизат в Солун на 26 или 27 октомври 1912 г. Според Георги Белев (последният директор на българската мъжка гимназия в Солун) те са влезли “официално и тържествено на... 29 октомврий”.

2. Българите в Солун през 1890 г. наброяват 10 000 жители.

3. Има предвид Седма рилска дивизия.

4. Става дума за областта Осоговие около Осоговската планина.